

**НАСТАВНО- НАУЧНОМ ВЕЋУ
ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ**

Предмет: Извештај Комисије о оцени докторске дисертације

Одлукама Наставно- научног већа Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, број 700/XI-4) од 01.04.2022. године и Већа за друштвено- хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу, број IV-02-274/21 од 13.04.2022. године, именовани смо за чланове Комисије за писање Извештаја о оцени докторске дисертације, под насловом “**Декомпозиција диспаритета у процесу регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији**”, кандидаткиње **Јасмине Димитријевић**.

На основу увида и анализе урађене и предате докторске дисертације која је резултат самосталног и оригиналног научно истраживачког рада, Комисија за писање Извештаја о оцени докторске дисертације и за њену јавну одбрану подноси Наставно- научног већу Економског факултета Универзитета у Крагујевцу следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. ПОДАЦИ О КАНДИДАТКИЊИ

1.1 Основни биографски подаци

Јасмина Димитријевић је рођена 05.07.1983. године у Крагујевцу, где је завршила основну школу “Радоје Домановић” и Другу крагујевачку гимназију, са одличним успехом. Економски факултет Универзитета у Крагујевцу уписала је школске 2002/2003. године. Основне академске студије на студијском програму Међународни менаџмент завршила је 2008. године, са просечном оценом 8,42. Докторске студије је уписала школске 2010/2011. године на смеру Макроекономија, и у току студија је објавила три научна рада.

Од октобра 2008. године била је запослена у Српској банци а.д. Београд, као стручни сарадник за послове са становништвом, као саветник за кредите, а затим и као директор филијале у Крагујевцу. Од маја 2015. године запослена је у банци Поштанска Штедионица а.д. Београд као референт за послове са становништвом, од фебруара 2016. године као саветник за привреду, од септембра 2017. године као шеф експозитуре Крагујевац 1, а од фебруара 2021. године као шеф експозитуре Крагујевац 2.

Јасмина Димитријевић поседује сертификате Народне банке Србије из области “Токови трговине”, као и Института за економску дипломатију за област “Примена меница у домаћој пракси”. Члан је Друштва економиста Крагујевац. Била је члан Савета при Републичком фонду за здравствено осигурање, председник Надзорног одбора ЈКП “Нискоградња”, у периоду од јануара 2016. године до јуна 2018. године, а у

три мандата и члан Надзорног одбора ЈСП Крагујевац. Поседује активно знање енглеског језика и рада на рачунару (MS Office, SPSS).

1.2 Преглед научно- истраживачких резултата

Кандидаткиња Јасмина Димитријевић је у свом досадашњем научно- истраживачком раду објавила три коауторска рада у оквиру научне области Економија, ужа научна област Општа економија и привредни развој, којој припада и тема докторске дисертације.

Кандидаткиња је објавила следеће научне радове:

Саопштење са међународних скупова штампано у целини (M33):

1. Veselinović, P., **Dimitrijević, J.** (2013). Economic situation in the City of Kragujevac, Proceedings/ International scientific conference "Local economic and infrastructure development of SEE in the context of EU accession", Sarajevo, September 20-21, pp. 217-234, doi:10.5644/PI2013-153-13, COBISS.SR-ID 513305180
2. Veselinović, P., **Dimitrijević, J.**, Maslovara, J. (2013). Theoretical and methodological approaches to the concept sustainable development with special emphasis on Serbia, Proceedings/ Third International Symposium on Natural Resource Management, Zaječar, May 30-31, pp. 541-549, COBISS.SR-ID 513304412

Рад у националном часопису (M53):

3. **Димитријевић, Ј.**, Димитријевић, М., Ристић, Л. (2022). Регионалне неједнакости у привредном и руралном развоју Републике Србије, *Економски погледи*, 24(1), стр. 125-139, ISSN 1450-7951, COBISS.SR-ID 70113289 doi: <http://dx.doi.org/10.5937/ep24-38072>

Саопштење са домаћих скупова штампано у целини (M63):

4. Веселиновић, П., Деспотовић, Д., **Димитријевић, Ј.** (2013). Институционални оквир регионалног развоја Републике Србије- искуства и перспективе, Институционалне промене као детерминанта привредног развоја Србије (ур. Лековић, В.), Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, стр. 173-191, COBISS.SR-ID 513259100

2. ПРИКАЗ СТРУКТУРЕ И САДРЖАЈ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1 Основни подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација кандидаткиње **Јасмине Димитријевић**, под насловом "Декомпозиција диспаритета у процесу регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији", написана је на XII+234 стране штампаног текста,

формата А4, стандардног прореда, и величине слова 12. Поред уобичајених елемената као што су Насловна страна (на српском и енглеском језику), Изјава о захвалности (1 страна), Идентификациона страница (1 страна), Апстракт (на српском и енглеском језику, 2 стране), Садржај (2 стране), Садржај илустрација (6 страна), Увод (9 страна), Закључак (4 стране), Литература (12 страна), Прилози (21 страна), Биографија аутора (1 страна), Образац 1- Изјава аутора о оригиналности докторске дисертације (1 страна), Образац 2- Изјава аутора о искоришћавању докторске дисертације (2 стране), докторска дисертација обухвата и четири логички повезане целине: Део I- *Регионална политика Европске уније и Републике Србије* (60 страна), Део II- *Процес регионалне конвергенције* (27 страна), Део III- *Кључни макроекономски показатељи регионалних диспаритета у Европској унији и Републици Србији* (55 страна), Део IV- *Истраживање регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији до NUTS 3 нивоа у декомпозицији диспаритета* (46 страна). Дисертација садржи списак релевантних референци са 190 извора, углавном на енглеском језику. Поред наведеног, докторска дисертација садржи 28 табела, 30 слика и 49 графикона.

2.2 Предмет, циљеви, хипотезе и методологија истраживања

До почетка XXI века, питање регионалних разлика постало је једна од најконтроверзнијих тема. Кандидаткиња наводи да резултати претходних истраживања регионалне конвергенције указују на тенденцију апсолутне конвергенције у Европској унији. Међутим, ове студије су такође установиле загонетку да се конвергенција дешава на националном нивоу, али не и на регионалном нивоу- то јест, варијације БДП-а по глави становника између земаља опадају, док варијације унутар земаља углавном стагнирају или чак расту. Упркос значајном интересовању за питање регионалних разлика, национални ниво привукао је мање пажње јер се већина емпиријских студија фокусира на питање конвергенције у Европској унији, на нивоу NUTS 2. Овај феномен на нивоу NUTS 3 се углавном истражује у јужним и средњоисточним европским земљама, а старим чланицама Европске уније посвећује се мање пажње. Иако постоји интерес за анализом конвергенције на нивоу NUTS 3 током последње деценије, студије које обухватају проширену Европску унију на нивоу NUTS 3 су још увек прилично оскудне.

Имајући у виду претходно наведено, **предмет докторске дисертације** је теоријско-методолошко и емпиријско разматрање декомпозиције диспаритета на NUTS 3 нивоу, како би се испитао процес регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији. Кроз сублимацију резултата процеса регионалне конвергенције ствара се увид у регионалне неједнакости како у земљама Европске уније, тако и у Републици Србији. Мерење конвергенције је, у одређеној мери изазов, углавном из два разлога:

- 1) постоји неколико концепција конвергенције, а чак и повезане, оне одговарају различитим аспектима истог процеса и стога је потребно узети у обзир шта се мери једним или другим индексом конвергенције;
- 2) не постоји индекс за мерење конвергенције који би омогућио да се обухвате сви аспекти овог феномена и због тога је потребно имати у виду ограничења

постојећих индекса и испитати конвергенцију у Европској унији и Републици Србији, користећи различите приступе и методологије.

Истраживање је фокусирано на декомпозицију диспаритета на NUTS 3 нивоу у процесу регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији. Сходно томе, **основни циљ** докторске дисертације је да идентификује да ли се регионалне разлике повећавају са динамизирањем привредног раста. Осим основног циља, прецизирани су и одговарајући специфични циљеви.

Први специфични циљ истраживања односи се на утврђивање везе између техничко-технолошких решења и иновација са кретањем регионалних диспропорција у Европској унији и Републици Србији.

Други специфични циљ истраживања односи се на утврђивање улоге регионалне политике у процесу регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији на NUTS 3 нивоу.

Трећи специфични циљ истраживања односи се на декомпозицију неједнакости на NUTS 3 нивоу, користећи изграђени Тилов индекс, који открива дубљу еволуцију регионалних диспаритета, као и пружање података о NUTS 3 диспаритетима за 100 NUTS 1 региона и 280 NUTS 2 региона у 28 земаља чланица Европске уније и Републици Србији.

Коресподентно опредељеном предмету и циљевима истраживања, у докторској дисертацији су тестиране следеће хипотезе:

Хипотеза 1: Регионалне диспропорције у Европској унији и Републици Србији у позитивној су корелацији са стопама привредног раста.

Хипотеза 2: Развој региона базира се на условима и могућностима који постоје унутар региона за апсорбовање, имплементацију и даље креирање нових техничко-технолошких решења и иновација.

Хипотеза 3: Активна регионална политика, у оквиру процеса конвергенције Републике Србије према Европској унији, може значајно утицати на смањење регионалних диспропорција на NUTS 3 нивоу.

Хипотеза 4: Декомпоновање укупне регионалне неједнакости на интеррегионалну и интрарегионалну компоненту има позитиван утицај на имплементацију регионалне политике.

Придржавајући се основних научних ставова, приликом теоријске и емпиријске анализе, у докторској дисертацији је успостављена одговарајућа научно- методолошка веза која је у складу са концептима из научне области дисертације. У складу са одабраним предметом истраживања, дефинисаним циљевима и постављеним научним хипотезама, а у циљу извођења релевантних закључака, у дисертацији се користи квалитативна и квантитативна методологија карактеристична за област друштвених наука. Поступак теоријског одређивања проблема реализован је применом метода анализе и синтезе, уз коришћење углавном иностране, али и доступне домаће литературе која се односи на дефинисану област истраживања. Приказ актуелног стања

је заснован на подацима Еуростата, Републичког завода за статистику, као и осталих релевантних извештаја, саопштења, анализа и публикација. Такође, коришћени су и: метод индукције, са циљем да се полазећи од појединачних елемената, апстракцијом и генерализацијом дође до ширих закључака значајних за разумевање проблема регионалних диспаритета; метод дедукције, у циљу испитивања исправности формулисаних општих закључака њиховом применом на појединачне елементе; метод компарације, са циљем да се на теоријском плану упореде алтернативни ставови који се срећу у релевантној литератури из предметне области. У докторској дисертацији су примењени статистичко- економетријски модели који одговарају дефинисаном предмету и циљу емпиријског истраживања, али и одабраним варијаблама. Подаци су приказивани дескриптивно применом мера варијабилности (стандардне девијације и коефицијента варијације регионалног БДП-а по глави становника). Будући да β -конвергенција зависи од процене специфичног модела, поред овог приступа коришћена је и σ - конвергенција као релевантнија, јер се бави директним мерењем расподеле прихода између региона. Поред најчешће коришћених збирних индекса σ -конвергенције (тј. стандардне девијације и коефицијента варијације, регионалног БДП-а по становнику), користи се више индекса са различитим шемама пондерисања:

- Цини коефицијент (*Gini index*), који је осетљивији када се промене неједнакости појаве око медијане;
- Тилов индекс (*Theil index*) који даје једнаке тежине преко дистрибуције;
- Средња логаритамска девијација, која је осетљивија на промене на доњем крају дистрибуције, док коефицијент варијације боље реагује на промене на горњем крају дистрибуције.

За сваки од ових индекса, неједнакости у Европској унији и Републици Србији су мерене на нивоу земље, NUTS 1, NUTS 2 и NUTS 3 у смислу њиховог БДП по глави становника, са пондерима на територије додељене према њиховом уделу у становништву. Због различитих шема пондерисања које се користе, ови индекси нису произвели исти ранг расподеле, а еволуција диспаритета током времена није иста за различите индексе. Због тога је важно анализирати различите показатеље како би се закључило у којој мери се разлике мењају током времена. Тилов индекс, као посебан случај генерализованог ентропијског индекса са коефицијентом 1, који даје једнаке тежине преко расподеле, од посебног је значаја у истраживању јер има својство "разградивости". Главни извор података је ESA 2010 (reg_eco10gdp), подељак за бруто домаћи производ по тренутним тржишним ценама по NUTS 3 регијама (pata_10r_3gdp). Да би се исправиле промене на нивоу цена током времена, коришћен је индекс цена (имплицитни дефлатор), 2010=100, еуро (PD10_EUR). За израчунавање пондерисане линеарне регресије регија у Европској унији, коришћен је просечни годишњи ниво популације за израчунавање регионалних података о БДП-у по NUTS 3 регијама (pata_10r_3popgdp). Информације за NUTS 3 типологије и локалне информације су прикупљене из Регионалних типологија и локалних информација које одговарају NUTS 3 према NUTS 2010 кодовима. Главни извор података за Републику Србију је Републички завод за статистику. Да би се на што квалитетнији начин

илустровало спроведено истраживање, у дисертацији су коришћени табеларни, шематски и графички прикази.

2.3 Садржај докторске дисертације

У складу са одређеним предметом, циљевима и хипотезама истраживања, докторска дисертација има следећу структуру:

УВОД

I ДЕО: РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ И РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

1. Карактеристике регионалне политике Европске уније

- 1.1 Историјски развој регионалне политике
- 1.2 Концепт регионалне политике
- 1.3 Методолошки и институционални оквир за вођење регионалне политике
- 1.4 Модели регионалног управљања у земљама Европске уније
- 1.5 Кохезиона политика

2. Карактеристике регионалне политике Републике Србије

- 2.1 Развој регионалне политике
- 2.2 Концепт регионалне политике
- 2.3 Методе регионализације
- 2.4 Институционални оквир регионалне политике

II ДЕО: ПРОЦЕС РЕГИОНАЛНЕ КОНВЕРГЕНЦИЈЕ

1. Теоријски приступи регионалној конвергенцији

2. Главне теорије регионалне конвергенције

3. Утицајни фактори регионалне конвергенције

4. Индикатори и технике анализе конвергенције

- 4.1 Бета конвергенција
- 4.2 Сигма конвергенција
- 4.3 Анализа дистрибуције

5. Кохезиона политика- улагање у смањење регионалних разлика

III ДЕО: КЉУЧНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ПОКАЗАТЕЉИ РЕГИОНАЛНИХ ДИСПАРИТЕТА У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ И РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

1. Европска унија

- 1.1 Кретање регионалног бруто домаћег производа
- 1.2 Кретање стопе запослености
- 1.3 Кретање незапослености по регионима
- 1.4 Економски раст и продуктивност
- 1.5 Иновације и развој

2. Република Србија

- 2.1 Кретање регионалног бруто домаћег производа
- 2.2 Кретање стопе запослености

- 2.3 Кретање незапослености по регионима
- 2.4 Економски раст и продуктивност
- 2.5 Иновације и развој

IV ДЕО: ИСТРАЖИВАЊЕ РЕГИОНАЛНЕ КОНВЕРГЕНЦИЈЕ У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ И РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ДО NUTS 3 НИВОА У ДЕКОМПОЗИЦИЈИ ДИСПАРИТЕТА

- 1. Концепти конвергенције и преглед постојећих емпиријских доказа**
- 2. Методологија и подаци**
- 3. Резултати истраживања**
 - 3.1 Анализа β конвергенције
 - 3.2 Анализа σ конвергенције
 - 3.3 Декомпозиција диспаритета
 - 3.4 Повезаност између раста, одрживости, иновација/ развоја и регионалних разлика

ЗАКЉУЧАК

ЛИТЕРАТУРА

ПРИЛОЗИ

Оквир националних диспаритета на нивоу NUTS 1

Оквир националних диспаритета на нивоу NUTS 2

Оквир националних диспаритета на нивоу NUTS 3

Оквир NUTS 1 диспаритета на нивоу NUTS 2

У првом делу под насловом **Регионална политика Европске уније и Републике Србије** (стр. 10-69) посебна пажња је посвећена теоријско- методолошком приступу регионалне политике Европске уније и Републике Србије. Имајући у виду чињеницу да су присутне значајне разлике у нивоу развијености између држава чланица Европске уније, квалитетно формулисана регионална политика и њена имплементација кључне су детерминанте смањења присутних регионалних неравномерности. Класификација статистичких региона утврђује се према NUTS методологији, прописаној у Уредби (ЕЗ-а) бр. 1059/2003 Европског парламента и Савета о доношењу заједничке класификације територијалних јединица за статистику. NUTS региони су статистичко- економски региони који представљају основу за планирање и спровођење политике регионалног развоја Европске уније и NUTS класификација у потпуности подржава целовитост једне државе. На основу података који се прикупљају на овом нивоу омогућава се задовољавање општих и заједничких потреба становништва једног региона. На овај начин се омогућава региону да има могућности да задовољава своје опште потребе, али усклађене са општим интересима исказаним на државном нивоу. Посебна пажња је посвећена кохезионој политици. У другом делу поглавља акценат је на регионалној политици Републике Србије. Регионализација Републике Србије, у европском контексту, подразумева решавање регионалних проблема утврђивањем одговарајућих институционалних оквира, где кључни значај има избор јединица регионализације.

У другом делу дисертације који носи назив **Процес регионалне конвергенције** (стр. 70-96) дат је приказ главних теорија регионалне конвергенције, као и индикатора и техника анализе процеса конвергенције. Циљ европске кохезионе политике је да смањи разлике између нивоа развоја различитих региона и заосталост најсиромашнијих региона. Овај циљ се често тумачи као промоција конвергенције између региона упркос чињеници да кохезиона политика има за циљ више од чисто економске конвергенције. Смањење регионалних разлика у степену развоја углавном се мери као конвергенција регионалних нивоа БДП-а по глави становника у односу на просек. Ова врста конвергенције је чак постала главни аспект у процени ефикасности европске кохезионе политике. Међутим, информације о ефикасности кохезионе политике Европске уније које се могу извести из посматрања конвергенције региона ЕУ су заправо веома ограничене. Успостављање узрочности заиста захтева употребу одговарајућих чинилаца. Ипак, конвергенција остаје кључни аспект политике и стога је њено испитивање од кључног значаја. Мерење конвергенције има неке сложености. Прво, постоји неколико дефиниција конвергенције и иако кохерентне, оне одговарају различитим концептима конвергенције. Стога, треба имати јасну слику о томе шта се мери када се користе индекси конвергенције. Друго, нема мере конвергенције која би могла обухватити све релевантне аспекте процеса конвергенције. Стога је важно знати које су специфичности и границе постојећих мера. У последњем делу се анализира кохезиона политика и улагање у смањење регионалних разлика.

Трећи део рада који носи назив **Кључни макроекономски показатељи регионалних диспаритета у Европској унији и Републици Србији** (стр. 97-151) даје увид у регионалне неједнакости у земљама Европске уније и Републике Србије, и то уз помоћ анализе кретања регионалног бруто домаћег производа, кретања стопе запослености, кретања незапослености по регионима, економског раста и продуктивности региона, као и степена иновација и развоја. Регионални развој, као израз степена развијености појединих ширих и ужих територијалних јединица, представља веома важан проблем и заокупља велику пажњу научне и политичке светске јавности. Проблем је утолико израженији што су регионалне разлике достигле такве димензије да захтевају озбиљна изучавања узрока и практичних решења за њихово ублажавање. Регионални развој најчешће је неравномеран. На поменути неравномерност утичу разни фактори различитог интензитета и снаге. Из тих разлога, неравномерност је позитивна, јер представља покретачку снагу за развој, али само у границама које представљају друштвено контролисани процес. Неравномерност регионалног развоја, међутим, чешће поприма такве димензије које, не само да нису економски оправдане, већ у структури привреде изазивају многе поремећаје, који се затим негативно одражавају на укупан привредни и друштвени развој.

Четврти део рада носи назив **Истраживање регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији до NUTS 3 нивоа у декомпозицији диспаритета** (стр. 152-193) и представља емпиријску анализу динамике диспаритета у Европској унији и Републици Србији. Најпре је дат теоријски увод у типове конвергенције. Након тога је направљен преглед релевантних емпиријских студија које су тангирале ову проблематику у Европској унији и Републици Србији. Приказан је и резиме недавних

студија о конвергенцији Европске уније и Републике Србије на нивоу NUTS 3. Затим су извршене алтернативне процене β - конвергенције и спецификовани индекси неједнакости, са посебним нагласком на декомпозиције Тиловог индекса. На основу ових индекса је урађена комплетна декомпозиција диспаритета, са фокусом на динамику диспаритета у Европској унији и Републици Србији на нивоу NUTS 3 у периоду 1999-2019.

3. ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

3.1 Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у научној области

Квалитетно формулисана регионална политика и њена имплементација кључне су детерминанте смањења регионалних неравномерности. Оно што је заједничко свим државама чланицама Европске уније је европски концепт региона. Регионализација Републике Србије, у европском контексту, подразумева решавање регионалних проблема утврђивањем одговарајућих институционалних оквира.

Регионани развој, као израз степена развијености појединих ширих и ужих територијалних јединица, представља веома важан проблем и заокупља велику пажњу научне и политичке светске јавности. Проблем је утолико израженији што су регионалне разлике достигле такве димензије да захтевају озбиљна изучавања узрока и практичних решења за њихово ублажавање. Регионални развој најчешће је неравномеран. На поменути неравномерност утичу разни фактори различитог интензитета и снаге. Из тих разлога, неравномерност је позитивна, јер представља покретачку снагу за развој, али само у границама које представљају друштвено контролисани процес. Неравномерност регионалног развоја, међутим, чешће порпима такве димензије које, не само да нису економски оправдане, већ у структури привреде изазивају многе поремећаје, који се затим негативно одражавају на укупан привредни и друштвени развој.

Теоријска анализа у дисертацији показује да постоји само неколико студија које покривају већину региона како Европске уније, тако и Републике Србије на NUTS 3 нивоу и ниједна која укључује све NUTS 3 регионе. Региони јужне, средње и источне Европе обично се анализирају у емпиријским студијама, изузев старих чланица Европске уније. Већина емпиријских студија испитивала је процесе конвергенције коришћењем економетријских или статистичких модела линеарне спецификације. Може се рећи да ове студије потврђују конвергенцију у Европској унији. Међутим, анализа конвергенције на NUTS 3 нивоу показује да су се диспаритети смањили на нивоу Европске уније, али не и на националном нивоу, а брзина конвергенције није константна током времена. Резултати емпиријских студија разликују се углавном због одређене методе која се користи, броја посматраних региона и обухваћеног периода.

У циљу упоређивања резултата конвергенције у Европској унији и Републици Србији на различитим регионалним нивоима и испитивања развоја брзине конвергенције, у

докторскиј дисертацији су оцењени модели апсолутне и условне β конвергенције коришћењем OLS и WLS модела. Будући да откривање β конвергенције зависи од оцене одређеног модела, у истраживању је испитана и σ конвергенција, јер се бави директним мерењем расподеле дохотка међу регионима.

3.2 Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Докторска дисертација под насловом “**Декомпозиција диспаритета у процесу регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији**” резултат је самосталног и оригиналног научно- истраживачког рада кандидаткиње **Јасмине Димитријевић**. Комисија оцењује да су предмет и циљеви истраживања адекватно формулисани, истраживачке хипотезе су научно засноване и тестиране применом одговарајуће методологије, на основу чега су тумачени добијени резултати и изведени одговарајући закључци и препоруке. У циљу анализе посматраног проблема истраживања, кандидаткиња је користила релевантну обимну домаћу и страну литературу, као основ генерисања валидних и систематичних закључака. Кандидаткиња користи јасан стил изражавања и прецизну стручну терминологију, што указује на разумевање проучаване проблематике. У циљу спровођења емпиријског истраживања, кандидаткиња је самосталним напорима адекватно определила узорак истраживања, користила релевантне изворе података и применом одговарајуће методологије извела логички утемељене закључке истраживања. Оригиналноост докторске дисертације потврђује и Извештај о провери докторске дисертације на плагијаризам, настао као резултат примене софтвера за детекцију плагијаризма чију лиценцу поседује Универзитет у Крагујевцу.

На основу наведеног, Комисија констатује да докторска дисертација под насловом “**Декомпозиција диспаритета у процесу регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији**” представља резултат оригиналног и самосталног научно-истраживачког рада кандидаткиње **Јасмине Димитријевић** у оквиру научне области *Економија*, ужа научна област *Општа економија и привредни развој*.

3.3 Преглед остварених резултата рада кандидаткиње у научној области

Кандидаткиња **Јасмина Димитријевић** се у досадашњем научно- истраживачком раду бавила проблематиком која је повезана са темом докторске дисертације. На основу публикованих радова кандидаткиње може се закључити да је њено истраживачко-стручно интересовање фокусирано на област регионалне економије. То доказују и објављени радови кандидаткиње:

1. **Димитријевић, Ј.**, Димитријевић, М., Ристић, Л. (2022). Регионалне неједнакости у привредном и руралном развоју Републике Србије, *Економски погледи*, 24(1), стр. 125-139, ISSN 1450-7951, COBISS.SR-ID 70113289 doi: <http://dx.doi.org/10.5937/ep24-38072>
2. Veselinović, P., **Dimitrijević, J.** (2013). Economic situation in the City of Kragujevac, Proceedings/ International scientific conference “Local economic and infrastructure development of SEE in the context of EU accession”, Sarajevo,

September 20-21, pp. 217-234, doi:10.5644/PI2013-153-13, COBISS.SR-ID 513305180

3. Veselinović, P., **Dimitrijević, J.**, Maslovara, J. (2013). Theoretical and methodological approaches to the concept sustainable development with special emphasis on Serbia, Proceedings/ Third International Symposium on Natural Resource Management, Zaječar, May 30-31, pp. 541-549, COBISS.SR-ID 513304412
4. Веселиновић, П., Деспотовић, Д., **Димитријевић, Ј.** (2013). Институционални оквир регионалног развоја Републике Србије- искуства и перспективе. Институционалне промене као детерминанта привредног развоја Србије (ур. Лековић, В.), Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, стр. 173-191, COBISS.SR-ID 513259100

4.4 Оцена испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Комисија закључује да докторска дисертација кандидаткиње **Јасмине Димитријевић** под насловом “**Декомпозиција диспаритета у процесу регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији**” испуњава све дефинисане захтеве у погледу структуре, садржаја, обима, квалитета и добијених резултата у односу на пријављену и одобрену тему.

Кандидаткиња је избором релевантне научне литературе и методологије карактеристичне за област друштвених наука одговорила дефинисаном предмету и циљевима истраживања. Дисертација је структурирана тако да садржи четири логички повезане целине, које су суштински усклађене са дефинисаном темом. Тестирањем, анализом и критичким вредновањем постављених истраживачких хипотеза, изведени су релевантни закључци истраживања.

Сходно наведеном, Комисија констатује да обим и квалитет докторске дисертације одговарају пријављеној и одобреној теми, предмету и циљевима истраживања.

3.5 Научни резултати докторске дисертације

Комисија сматра да истраживање у докторској дисертацији кандидаткиње **Јасмине Димитријевић**, под насловом “**Декомпозиција диспаритета у процесу регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији**”, има значајан позитиван ефекат на унапређење теоријске и емпиријске анализе, у контексту регионалне конвергенције и регионалних диспаритета у Републици Србији и Европској унији. Кључни научни резултати у докторској дисертацији су следећи:

- Резултати испитивања апсолутне и условне β конвергенције у Европској унији и Републици Србији показали су да је конвергенција у Европској унији и Републици Србији и даље присутна на различитим регионалним нивоима, али њена брзина опада, и током периода 2014-2019. године била је мања од 1%. Што су мање регионалне јединице које су анализирани, то је мања оцена брзине конвергенције. Конвергенција између сличних региона је бржа, што је у супротности са суштинском идејом β конвергенције и указује на постојање клубова конвергенције. Оцењена брзина условне конвергенције је нешто већа у

односу на ону оцењену коришћењем модела апсолутне β конвергенције. Урбани региони и региони главног града расту брже, док приморски и рурални региони заостају. Ефекат ових фактора на раст променљив је током времена.

- Анализа четири индикатора σ конвергенције током двадесетогодишњег периода пружила је јасне доказе да је конвергенција између територија на свим нивоима била присутна само у периоду 2005-2014. године, са прилично мешовитим резултатима током периода пре и после. Како се анализирале територијалне јединице смањују, диспаритети постају драстичнији, а конвергенција мање изражена. У периоду када је детектована конвергенција, она је углавном била присутна због сиромашних територија које су почеле да напредују; у периоду када је детектована дивергенција, она је била присутна не само због тога што су сиромашни региони постали још сиромашнији, већ и због тога што су богати региони постали још богатији.
- Према декомпозицији Тиловог индекса, примећени пад регионалних диспаритета у Европској унији и Републици Србији као целини не мора нужно значити да се диспаритети смањују и унутар држава чланица Европске уније и Републици Србији. Дивергенција у Европској унији и Републици Србији током периода 2000-2005. године била је присутна због све већих унутардржавних диспаритета, углавном на NUTS 2 нивоу. Диспаритети у Европској унији и Републици Србији током периода 2005-2014. године смањивали су се углавном због смањења диспаритета између држава чланица. Конвергенција у Европској унији више није присутна јер диспаритети између земаља стагнирају. Део диспаритета у Европској унији који се могу приписати унутардржавним диспаритетима повећао се, а иста је ситуација и у Републици Србији. Како у Републици Србији, тако и у већини држава чланица Европске уније, и старих и нових, унутардржавни диспаритети расли су на свим регионалним нивоима, доводећи тако у питање ефикасност регионалне политике Европске уније и Републике Србије.
- Анализа везе између раста, одрживости, иновација и регионалних диспаритета показала је да је економски раст у Европској унији и Републици Србији просторно неуравнотежен, јер стопе раста у земљама у регионима позитивно корелирају са све већим унутардржавним и унутаррегионалним диспаритетима. Ови резултати указују на то да бржи раст вероватно доводи до већих просторних разлика. Чињеница да је развој иновација и технологија један од главних фактора раста и да су оне окарактерисане као просторно концентрисане активности, могле би бити потенцијални узрок уочене позитивне корелације између раста и све већих територијалних диспаритета.

3.6 Применљивост резултата у теорији и пракси

Комисија сматра да су научни резултати истраживања докторске дисертације под насловом **“Декомпозиција диспаритета у процесу регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији”** кандидаткиње **Јасмине Димитријевић**

теоријски релевантни и практично применљиви, с обзиром да је дато проблемско подручје дисертације још увек недовољно истражено.

У теоријском смислу, дисертација обогаћује литературу која се односи на област регионалне конвергенције, и биће од користи будућим истраживањима која ће се односити на ову проблематику. У апликативном смислу, дисертација доприноси ближем упознавању са основним узроцима територијаних разлика и њиховим методама евалуације заснованим на теоријским концептима и емпиријским истраживањима. Пошто се поређење конципира према декомпозицији неједнакости све до нивоа NUTS 3, добија се јаснија слика о диспаратетима како свих региона у земљама чланицама Европске уније, тако и свих региона у Републици Србији.

У циљу разградње диспаратета, овај рад допуњује емпиријска истраживања о конвергенцији у Европској унији и Републици Србији. Како је питање регионалних разлика постало једна од најрелевантнијих и најконтроверзнијих тема у економској и политичкој дебати, досадашњи резултати истраживања регионалне конвергенције указују на тенденцију апсолутне конвергенције, при чему се конвергенција дешава на националном нивоу, али не на регионалном нивоу- то јест, варијације БДП по глави становника између земаља опадају, док варијације унутар земаља углавном стагнирају или чак расту. Разлог за мерење степена конвергенције међу регионима Европске уније и Републике Србије је процена делотворности европске кохезионе политике, чиме се подстиче даљи развој регионалне политике која осигурава промоцију економског раста са социјалним и институционалним компонентама, не само на националном, већ и на регионалном нивоу. Значај докторске дисертације огледа се у приказивању образаца међусобног утицаја који важе за показатеље који се пореде, а са циљем што ефикаснијег планирања регионалне политике. Корситећи добијене резултате, могу се формирати одређене зависности у циљу ефикасности регионалне политике и смањења разлике између нивоа развоја различитих региона.

4.7 Начин презентовања резултата научној јавности

Спроведено истраживање у докторској дисертацији кандидаткиње **Јасмине Димитријевић**, под насловом **“Декомпозиција диспаратета у процесу регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији”** пружа добру основу за припрему научних и стручних радова и њихово публиковање у референтним научним часописима националног и међународног значаја, као и за презентовање на научним скуповима у земљи и иностранству. Публиковањем актуелних и оригиналних научних радова, научна и стручна јавност биће упозната са најважнијим закључцима и достигнућима спроведених истраживања. Публиковање радова из области разматране проблематике у докторској дисертацији, уз додатну надоградњу и проширење теоријских и емпиријских истраживања, може представљати користан извор информација и знања из области регионалне конвергенције.

У целини посматрано, Комисија на темељу урађене докторске дисертације кандидаткиње Јасмине Димитријевић очекује даље обогаћивање научног и стручног опуса у области којој дисертација припада.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Комисија закључује да је докторска дисертације кандидаткиње **Јасмине Димитријевић**, под насловом “**Декомпозиција диспаритета у процесу регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији**” оригинални и самостални научни рад који даје значајан допринос теорији и пракси регионалних конвергенција. Комисија констатује и да је докторска дисертација, у погледу релевантних и у Извештају разматраних аспеката, у складу са пријављеном и одобреном темом од стране Наставно- научног већа Економског факултета Универзитета у Крагујевцу и Већа за друштвено- хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу. Такође, Комисија оцењује да су теоријска и емпиријска истраживања у докторској дисертацији оправдана и научно утемељена.

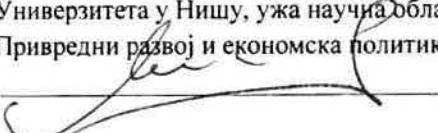
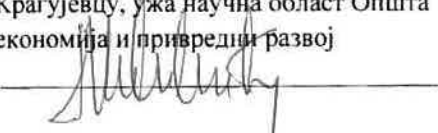

На основу претходно наведеног, Комисија је једногласна у оцени да докторска дисертација кандидаткиње **Јасмине Димитријевић**, под насловом “**Декомпозиција диспаритета у процесу регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији**” испуњава све суштинске и формалне услове за јавну одбрану.

ПРЕДЛОГ

На основу претходно изнетих чињеница, запажања, анализе и оцене резултата докторске дисертације, Комисија предлаже Наставно- научном већу Економског факултета Универзитета у Крагујевцу да прихвати Извештај о оцени докторске дисертације **Јасмине Димитријевић**, под насловом “**Декомпозиција диспаритета у процесу регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији**” и одобри њену јавну одбрану.

У Нишу и Крагујевцу,
јул 2022. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

1. **Др Владислав Марјановић**, редовни професор Економског факултета Универзитета у Нишу, ужа научна област Привредни развој и економска политика

2. **Др Никола Макојевић**, редовни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Општа економија и привредни развој

3. **Др Немања Лојаница**, доцент Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Општа економија и привредни развој

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
У КРАГУЈЕВЦУ

ПРИМЉЕНО: 05. 07. 2022

Орг. јед.	Број	Прилог	Време
	700/XI-4	1-1	

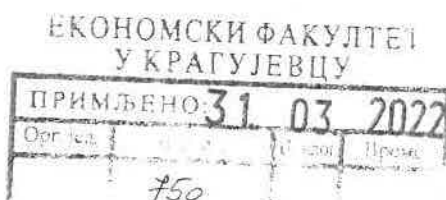
ОЦЕНА МЕНТОРА О ИЗВЕШТАЈУ О ПРОВЕРИ ОРИГИНАЛНОСТИ ДОКТОРСКЕ
ДИСЕРТАЦИЈЕ ОДНОСНО ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

НАЗИВ ДИСЕРТАЦИЈЕ	„Декомпозиција диспаритета у процесу регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији“	
Кандидат	Јасмина Димитријевић	
Ментор	Проф. др Петар Веселиновић	
Датум пријема потпуног извештаја о провери оригиналности докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта	24.03.2022. године	

1. Докторска дисертација „Декомпозиција диспаритета у процесу регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији“ Јасмине Димитријевић, оригинални је научно-истраживачки рад, настао као резултат рада кандидата.
2. Приликом израде докторске дисертације поштована су академска правила цитирања и навођења извора. такође, поштована су ауторска права и приликом навођења и коришћења графика и табела, тако што су јасно назначени оригинални извори у којима су садржани. Код индиректног, односно имплицитног цитирања, прецизно су наведени библиографски извори. Све библиографске јединице, које су коришћене приликом израде докторске дисертације, тачне су и комплетне.
3. Извештај о провери докторске дисертације на плагијаризам, настао као резултат примене софтвера за детекцију плагијаризма, чију лиценцу поседује Универзитет у Крагујевцу, указује да је укупно подударње текста дисертације 4%, а да подударње текста по појединачном извору није веће од 1%, што је у складу са важећим Правилником о поступку провере на плагијаризам. Подударње текста односи се на цитирано навођење референци и текста библиографских извора у литератури, односно коришћене изворе, називе и вредности коришћених параметара у оквиру табела и графика, као и њихову класификацију и појашњења којима се приказују диспаритети у процесу регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији.

Имајући у виду претходно наведено у оцени ментора, Извештај о провери докторске дисертације, кандидата Јасмине Димитријевић, указује на оригиналност, те се прописани поступак припреме за јавну одбрану може наставити (позитивна оцена).

Датум: 31.03.2022.

ПОТПИС МЕНТОРА

**ЗАХТЕВ
ЗА ДАВАЊЕ САГЛАСНОСТИ НА
ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ
УРАЂЕНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ/ ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА
ВЕЋУ ЗА ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКЕ НАУКЕ УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ**

да у складу са чл. _____ Закона о високом образовању и чл. _____ Статута Универзитета да сагласност на Извештај Комисије о оцени урађене докторске дисертације/докторског уметничког пројекта:

Назив : „Декомпозиција диспаратитета у процесу регионалне конвергенције у Европској унији и Републици Србији“
Научна/уметничка област (текст): Економске науке
Ужа научна/ Ужа уметничка област (текст): Регионална економија
Ментор/ментор и коментор Проф. др Петар Веселиновић

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме и име кандидата: Димитријевић Јасмина
Назив завршеног факултета: Економски факултет, Универзитет у Крагујевцу
Одсек, група, смер: Међународни менаџмент
Година дипломирања: 2008. године
Назив студијског програма докторских академских студија: Макроекономија
Научна/уметничка област: Регионална економија
Датум одобравања теме: 12.02.2020. године
Факултет и место: Економски факултет, Крагујевац
Назив и седиште организације у којој је кандидат запослен: Банка Поштанска Штедионица ад Београд
Радно место: шеф експозитуре Крагујевац 2

ПОТВРЂУЈЕМО ДА КАНДИДАТ ИСПУЊАВА УСЛОВЕ УТВРЂЕНЕ ЧЛ. _____ ЗАКОНА О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ И ЧЛ. _____ СТАТУТА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

У прилогу вам достављамо:

- Извештај комисије о оцени урађене докторске дисертације/докторског уметничког пројекта;
- Одлуку Научно-наставног већа Економског факултета о прихватању извештаја комисије о оцени урађене докторске дисертације/докторског уметничког пројекта;
- Потпуни извештај о провери оригиналности докторске дисертације односно докторског уметничког пројекта и
- Оцену ментора о извештају о провери оригиналности докторске дисертације односно докторског уметничког пројекта

Крагујевац 06. 07. 2022
(место и датум)

ДЕКАН